

MALAM / NIGHT

GRACE TJANG /
NEEDCOMPANY

Nocturne geheimen

Bas Blaasse

Gezien op 06 augustus 2026
Stadsfeestzaal, Antwerpen, in het
kader van de Zomer van Antwerpen

De mysterieuze, beeldende wereld die de duisternis van een nacht kan oproepen, komt in MALAM / NIGHT met veel gevoel voor sensorische kwaliteit tot leven. In deze uitvoering tijdens de zomer van Antwerpen laat de medeoprichter van Needcompany, Grace Tjang (Grace Ellen Barkey), de installatie door haar dochter activeren. Een audiovisuele reis om de verbeelding mee te verwennen.

08 AUGUSTUS 2026

Overdag is MALAM / NIGHT een installatie; 's avonds wordt die door een performer geactiveerd. In de lege hal op de eerste verdieping van de Stadsfeestzaal, het statige shoppingcenter in het midden van Antwerpen, staan enkele schermen en enkele objecten verspreid door de ruimte. Aan het plafond hangen videoprojectoren en op de grond staan klassieke overheadprojectoren. De ruimte is industrieel, met een laag plafond en enkele betonnen steunpilaren. Het is er duister.

Het is alsof we ons in een tropisch woud in het holst van de nacht bevinden.

Op de schermen zijn beelden te zien van een varen en andere lange bladeren in de nacht, een onscherp waterlichaam kabbelt onder maanlicht. De drie overheadprojectoren op de grond schijnen lijnfiguren door de ruimte, over de schermen en de architectuur. In het donker ontstaat een spel van dun licht. Een kartonnen hert staat op een paar glimmende vlakken voor het waterlichaam op een van de schermen, alsof het in een plasje staat. Ondertussen klinken er dierengeluiden die zich surround door de ruimte verplaatsen – een geluidsinstallatie van Rombout Willems. Het is alsof we ons in een tropisch woud in het holst van de nacht bevinden.

Een nachtelijke dans

Voor deze performance veranderde de in Indonesië geboren Grace Ellen Barkey haar naam en nam die van haar grootmoeder aan: 'Tjang'. Het is een eerbetoon aan haar en aan alle vrouwen die in de vergetelheid van de geschiedenis zijn verdwenen, inclusief hun namen. Tjang vond inspiratie in de geschiedenis van haar ouders en grootouders en in haar Indonesische afkomst.

Toch doet die achtergrondinformatie voor het ervaren van de installatie en de performance nauwelijks, of überhaupt niet, ter zake. Wat ons voorgeschoteld wordt, is een komen en gaan van beeld-, geluid- en lichtcombinaties die allerlei associaties mogelijk maken, maar vooral een sensorische beleving creëren. Veel van de performatieve installatie ontleent haar beeldtaal, of althans de inspiratie ervoor, aan een eeuwenoud Javaans poppenspel, *Wajang*, waarin gebruik wordt gemaakt van schaduw- of lichteffecten.

De performance wordt uitgevoerd door Romy Louise Lauwers, dochter van Tjang en Jan Lauwers. Oorspronkelijk was MALAM / NIGHT een solo van Tjang, maar omdat zij de performance fysiek niet meer op het door haar gewenste niveau kan uitvoeren, heeft Lauwers haar rol overgenomen. Tjang blijft wel als 'controller' betrokken: vanaf de zijkant activeert en bestuurt zij de installatie die haar dochter op scène uitvoert. Zo ontstaat een bijzondere overdracht tussen moeder en dochter, waarbij Lauwers de rol van haar moeder overneemt terwijl Tjang de performance nog steeds begeleidt en aanstuurt.

Met haar silhouet dat sierlijk en langzaam oprijst, voelt het alsof we iemands droom betreden.

De performance begint met het ontwaken van Lauwers. We kunnen haar amper zien; ze ligt in het midden van de ruimte. Dankzij de vele lichten die uit de projectoren en van de schermen komen, en de vloeren en objecten die terugkaatsen, heeft de hele scène zowel iets nachtelijks als iets glinsterends, iets scherp en geslepen. Geen sjieke bedoeling, maar een scène die aan de ogen vraagt om zich voortdurend scherp te stellen. Met Lauwers' silhouet dat beheerst en langzaam oprijst, voelt het alsof we iemands droom betreden.

Wakker worden in de nacht is niet voor iedereen een gangbaar ritueel. Grace Tjang leed aan slapeloosheid en tijdens haar vele nachtelijke uren bekeek ze de planten in haar tuin zo vaak en zo lang dat ze begonnen te voelen alsof ze een deel van haar waren. Die inspiratie zien we terug in deze schimmelwereld, en de voorstelling is op een bepaalde manier een weerslag van die nachtelijke meditatie, in combinatie met Tjangs reis door haar eigen geschiedenis. Zo ontstaat, inderdaad zoals de beschrijving wil, een wereld tussen herinnering, verbeelding en dromen.

Onafgebakende beweging

Lauwers begint met het bedienen van de overheadprojectoren, die op wielen blijken te staan. Ze draait een van de projectoren zodat de lichtbundel ook even langs het publiek gaat en over ons heen schijnt. Bijna als een zoeklicht. Ware het niet dat de hele ambiance, het decor en de zachte lijnen ervoor zorgen dat het juist nadrukkelijk warm voelt, in plaats van de kille associatie van licht dat wordt gebruikt om dat wat zich begeeft buiten de toegestane beweegruimte te betrappen en te vangen.

Het is een oogstrelende nacht. Een zacht audiovisueel penseel in plaats van prikkeldraad.

Ook enkele schermen blijken mobiel en zullen door Lauwers door de ruimte worden verplaatst. De projecties veranderen van eenvoudige lijnfiguren in vormen die zijn opgebouwd uit puntjes of sterretjes. Waarschijnlijk met kleine naalden geprikt, wekken deze projecties de indruk van de sterrenhemel, maar op zo'n manier dat ze toch iets eigens krijgen, iets dat de illustratie overstijgt. Het risico van een beeldtaal die te letterlijk wordt en zo makkelijk de verbeelding beperkt, is hier ver weg. Het is een oogstrelende nacht. Een zacht audiovisueel penseel in plaats van prikkeldraad.

Tijdens de performance zal ze geregeld zelf door de projecties heen dansen. Met een lange donkere jurk, gemaakt uit glinsterende stof, blijft haar gedaante obscuur terwijl ze in en tussen het licht door beweegt. Ze is een kundige, elegante en subtiele beweger die soms grappige, soms ongrijpbare figuren en schaduwbeelden danst. Haar bewegingen, waarbij ze vlug door haar knieën gaat, zich met een holle rug zijwaarts verplaatst, of met haar armen figuratieve tekeningen lijkt te maken, maken haar al even enigmatisch.

Een beschutte logica

Een mooie scène, die blinkt in haar eenvoud, ontstaat wanneer Lauwers een groot vel noppenfolie voor zich houdt terwijl ze voor een van de grote schermen staat waarop het kabbelende water te zien is. Door in de projectie met het vel golvende bewegingen te maken ontstaat een verdubbeling van water, maanlicht en beweging, en van ruimtelijkheid.

Dit is een voorstelling waarbij je gedachten soms gaan wandelen.

De manier waarop Lauwers omspringt met de ruimte, de projecties die ze zo nu en dan even afdekt, alsook enkele objecten, is even zorgzaam als ludiek. Zoals het hert dat ze verplaatst en even liefkozend streelt. Een kleine lach zingt door het publiek. Op een ander moment klinkt regen in de soundscape.

Lauwers beschut zich met de noppenfolie tegen de ingebeelde druppels terwijl ze door de ruimte kruipt. Het is opmerkelijk hoe zo'n grappig beeld geen afbreuk doet aan de serene maar spannende, duistere wereld.

Zoals de nachtelijke insteek al zou kunnen doen vermoeden, is dit een voorstelling waarbij je gedachten soms gaan wandelen. Dat lijkt me precies de wereld waaruit MALAM / NIGHT is ontstaan. Je wordt uitgenodigd om mee op reis te gaan in de tijdspanne van nog geen uur, op de golven van licht die je niet vertellen wat je moet zien, maar er slechts voor zorgen dat je van de ene naar de andere plek reist. Associaties met de natuurlijke wereld, met eeuwenoude tradities en met onze verhouding tot dieren, tot ingebeelde wezens en tot het ondoorgrondelijke van de nacht – ze zijn allemaal aanwezig. Maar zoals in een goede droom kun je, als je wakker wordt, alleen maar aanschouwen dat ze er waren. Hun logica blijft het eigendom van het nocturne geheim.